

willekeur en is het om 500 jaren het goederen van tot stad, van hij het minst werkzaamheid, een geslacht zonder af te lichtig en half tegelijk, door is onschuldig perende, iets zichzelf, trekt natuur door de onder andere blijvend; spreken en ending" geloofbaarheid en eeuwige Jood Boedha, Laar goedheid, afgrondiepe laar een alles ogen en niet-

ppen (vgl. bl. d. 362). Het II heeft niet behalve onder hierboven). het Joodsche wijzen tracht asjim en Tal- n dit verband

g van iemand uit de vol- ldende kunst

uit „De koop- is „rassisch- ld is zij door n de rotsbeel- de ziel betreft ud-Testamen- an-Aroch tot eet" (bl. 411). erlijk mensch i het Joden- ker geworden

am van een ieke plek in le „Farizeër". i daarom ook et Noordsche Wie zich aan wongen met omgang zoe- uselement van

ctie.

en auteur toe- U gaarne an- Red.

UW

boekje" gaat sorgan van de elijk Democra- oor, over „pre- st, en weet den

DE KANSEL ke lesjes uit te

testeren. ar moeten wij en" aanhoren? t maken: hij ga IR DAN NIET waarin hij ge- brengen. Is het ehoor met deze

r de C. D. U. naalde, de Chr- t een predikant itten alles, wa- k te vermijden. diging te willen in de kerk óók

al Z. M. den kiezer kenden). Eerst waren wij, daarom gevraagd, van plan, zelf iets over deze dingen te zeggen, maar het is niet noodig, want juist deze week tref ik in „Ons Kerkblad" van Rijswijk-Voorburg etc., een artikel, ondertekend H. P., waaraan ik het volgende ont- leen:

Daarom is het niet een „buiten z'n boekje gaan" van een predikant, wanneer hij ouders, die Christenen willen zijn, waarschuwt om hun kinderen, voor wier opvoeding zij tegenover God verantwoordelijk zijn, niet op de één of andere „neutrale" school met dergelijke theorieën te laten besmetten. En daarom is het evenmin een „buiten z'n boekje gaan" wanneer hij de geloovigen opwekt die organisaties met hun gebed en hun krachten te steunen, die al hun invloed aanwenden om het onderwijs der jeugd inderdaad *Christelijk* te doen zijn!

Van dat „buiten z'n boekje gaan" van den predikant gesproken: men hoort daaromtrent ook onder Gereformeerden soms nog dwaze meeningen verkondigen. Er schijnen heusch nog menschen te zijn, die denken, dat men als Calvinist den godsdienst wel mag zien als „iets" in het leven, „iets", dat verder hoegenaamd geen invloed heeft op de rest van het leven! Alsof *heél* het leven geen Gods-dienst moet zijn! Alsof er één terrein is, waarop het geloof zich *niet* doet gelden! En alsof daarom de predikant zich alleen maar op dat streng afgepaalde terrein van dat „iets" mag bewegen, zonder voorlichting te mogen geven ook op de andere terreinen! Bemoeiden soms de oude profeten zich alleen maar met het religieuze in den engeren zin van het woord? Of ook met het maatschappelijke; of ook met het staatkundige? Natuurlijk! En daarom, wie meent in den boven aangegeven zin Calvinist te kunnen zijn, weet nog niet wat Gereformeerd-zijn, wat Calvinist-zijn eigenlijk beteekent! Van dat Calvinisme zeide Dr Brillenburg Wurth eens in een nummer van het Geref. weekblad „De Reformatie" zoo terecht: „Juist doordat het Calvinisme God zoo in heel bijzonderen zin GOD laat zijn, daardoor krijgt het nu ook zoo méér dan eenige andere richting in het Christendom die breedheid van blik. Bij andere Christelijke richtingen is, doordat zij te weinig uitgaan van Gods absolute souvereiniteit, vaak alleen het *religieuze* leven in den *mensch* op God betrokken. Maar bij het Calvinisme is niet alleen het *religieuze* leven, de *godsdienst* in engeren zin op God betrokken en aan Zijn Wet onderworpen, maar ook het sociale leven van den mensch, ook zijn wetenschappelijk denken, ook zijn heele zieleven met al zijn aandoeningen!"

Daarom is het van iemand, die *waarlijk* Gereformeerd is, ondenkbaar, dat hij zegt: „Laat die dominee zich alleen met z'n *eigen* terrein bemoeien". Want dan blijkt uit die opmerking, dat hij, die haar maakt, op het standpunt staat van hen, die alleen willen weten van „godsdienst in engeren zin". Maar dat standpunt wordt juist door het Calvinisme gewraakt! Doch meestal is een dergelijke opmerking dan ook een bewijs daarvan, dat men de *consequenties*, de gevolgtrekkingen van z'n *Gereformeerd-zijn* niet aandurft omdat men het b.v. voordeeler voor zichzelf acht *met* consequent te zijn of omdat men zich van de sympathie van andersdenkenden wil verzekeren.

Dr Wurth werpt in zijn zeeoven aangehaald artikel de vraag op, of nu dit geloof in God, dit zien van alle dingen vanuit Hem, in Zijn licht, specifiek *Calvinistisch* is of misschien specifiek *Christelijk*, om op die vraag volkomen juist te antwoorden, dat het specifiek *Christelijk* is!

Het Calvinisme immers wil niet anders dan het zuivere, schriftuurlijke Christendom zijn! Christus Zelf toch heeft ons geleerd zóó te leven, bij *alle* dingen om God te denken, niets te doen *zonder* Hem. Christus Zelf heeft geëischt overal, op alle levensterreinen de banier van het geloof in Hem te ontplooven. En waar nu in onzen tijd, die bijzondere eischen stelt, zich op het maatschappelijk terrein de vakorganisaties hebben ontwikkeld, daar moet ook op dat terrein het geloof van de Kerk als organisme uitkomen, daar moet ook op dat terrein alles worden bezien in het licht der Schrift, daar moet geen ding begonnen worden zonder gebed, zonder dat men zich vooraf rekenschap gegeven heeft van de vraag wat de geopenbaarde wil des Heeren is!

Deze dingen voor Gereformeerden te moeten betoogen doet verdrietig aan. Vooral voor oudere Gereformeerden, die toch jarenlang den wil Gods uit Zijn heilig Woord hebben hooren verkondigen.

Waarlijk, het gaat hier om *beginselen* en de prediking van die beginselen is de heilige, dure roeping van de institutaire kerk en daarom die van hare ambtsdragers. Het gaat om de eer van onzen God, niet om menschen, ook niet om andersdenkenden te treffen, maar alleen om de consequente doorvoering van de beginselen, die ons lief zijn en die ook door andersdenkenden (wanneer het althans hoogstaande menschen zijn), gerespecteerd zullen worden.

Eenheid immers is alleen maar *daar*, waar *men* één is in de *beginselen*, die het leven beheerschen!

Elke andere „eenheid" is een schijneenheid.

Leuk is ook het volgende, nu weer uit het C. D. U.-orgaan:

Laat dat onzakelijke, oppervlakkige en niet in de kerk thuis behorende gestook tegen de C. D. U. nu eens ophouden. *IEDER* predikant, wie hij ook is, nodigen wij uit tot een *OPENBAAR DEBAT*, met gelijke spreektijd. Onderwerp, plaats en tijd te zijner keuze. Eventuele baten van zulk een avond komen de diaconie ten goede; eventuele kosten worden door de C. D. U. gedragen.

Wij wachten nu af. Maar: wanneer deze uitnodiging *NIET* wordt aangenomen, dan gevoelt toch ieder, dat het morele recht tot kansel-critiek glad verspeeld is.

Dan weet ieder, welke waarde hij moet toekennen aan de goedkope preekstoel-politiek van sommige (*GE-LUKKIG NIET ALLE!*) predikanten.

Wanneer het zóó moest, zou de predikant spoedig heelmaal verpolitiekt worden; precies het omgekeerde dus van wat de heeren willen. Immers, hij zou den éenen keer moeten debatteren tegen de C. D. U., den anderen

keer tegen de N. S. B., de derde maal tegen de S. D. A. P., de vierde maal tegen de Staatkundig Gereformeerden, en wat dies meer zij. Op straffe anders van door allen te worden uitgesloten van het recht van meespreken. Die zóó spreken, vergeten, dat de predikant de *roeping* heeft, niet alleen degenen, die *reeds* aangesloten *zijn* bij een verkeerde beweging, te manen tot terugkeer naar de eerlijke aanvaarding van hun geloof, doch ook heel de gemeente te helpen in het toetsen („beproeven") van de geesten, en alzoo prophylactisch te werken.

De C. D. U.-lieden zijn erg tegen de N. S. B.; het blijkt nog uit hetzelfde blad; het blijkt ook uit redevoeringen en publicaties van De Buskes. Maar omdat juist hun opvatting omtrent kerk en wereld, kerk en koninkrijk Gods, natuur en genade, anderen gedreven heeft naar de N. S. B., e. d., zullen zij tegen de N. S. B. niet principieel kunnen strijden. Hun debat verloopt tenslotte, omdat methodisch de groote beginselstrijd op den achtergrond geraakt.

En dan wil men nog dat de kansel in hetzelfde euvel vallen zal! De strijd van De Buskes tegen de N. S. B. — wij hebben het onlangs nog gezegd — is veelzins juist. Maar als hij deze week weer aan komt dragen met de indertijd door ons besproken bezwaren, die Dr K. H. Miskotte inbracht tegen het fantasiebeeld der „gezondheids"- of „glorie-theologie" van Dr Colijn en andere Calvinisten, dan antwoorden wij: het zijn deze beschouwingen die den één hebben gedreven naar de N. S. B., den ander naar de C. D. U., een derde weer een anderen kant uit; en het is juist deze overeenkomst in het negatieve, welke u en andere verlaters van het gereformeerde en ook A. R.-vaandel ten slotte verhindert, in den grond elkaar de waarheid te zeggen.

De artikelen van De Van Helsingingen.

Indertijd hebben wij reeds iets gezegd over de reactie, die De v. Helsingingen met zijn Reformatie-artikelen over „Kerkplitsing, een geloofsstuk en geen waagstuk, geen praat langer maar daad", had gevonden. Thans citeeren wij wederom De C. Vonk uit „Schiedamsch Kerkblad". De Vonk merkt, zich tot De v. Helsingingen zelf richtende, op:

Ik vrees, dat uw schoone plan niet als een reddingsplan gewaardeerd en niet voor verwezenlijking in aanmerking komen zal vóór en aler tot de conscientie der gemeente eens krachtig zullen hebben gesproken treurige dingen, staaltjes van den droeven nasleep, dien onze kerkelijke onordelijkheid (I Cor. 14: 40) met zich medebracht, als u in art. III (Slot) nog even noemde. Even later:

Ik ben dus maar voor één ding bang, n.m.l. dat de artikelen van De v. H. nog lang *niet* genoeg de aandacht zullen trekken. Dat men ze zal lezen én zal leggen bij de groote hoop van andere lectuur over deze misère. En dat men zal voortgaan er dapper Gereformeerd op los te preeken, maar desondanks in de houding van Gallio zal volhard en er zich praktisch niets van zal aantrekken of nu al ambt en sacrament in levensgevaarlijk gedrang komen. Dat verhoede God.

„Bloed en bodem".

De Popma van Amersfoort schrijft in „Soester Kerkbode":

Karl Barth en de Gereformeerden, die naar hem luisteren verwijderden zich zeer ver van de Gereformeerde belijdenis.

In Duitschland keeren vooral de „Duitsche Christenen" zich tegen de Barthianen en worden door Barth dan ook anti-Christen genoemd.

Volgt nu uit die stellingen, die we beide aanvaarden, dat de Duitische Christenen min of meer naderen tot de Gereformeerde belijdenis?

Een mededeeling van het Ned. Chr. Persbureau doorgegeven door het „Geref Kerkblad van Leeuwarden" schijnt dit te willen suggereren.

Barth wil van de algemeene openbaring niets weten. De Duitische Christenen, lijnrecht daartegenover, erkennen Gods openbaring in „bloed en bodem", in ras en vaderland.

En nu moeten we, volgens het Ned. Chr. Persbureau, „bedenken, dat de leer der algemeene openbaring Gods een brug biedt naar wat de „Duitsche Christenen" onder „bloed en bodem" verstaan willen, natuur en geschiedenis, dat is „Blut und Boden". De Nederl. Geloofsbelijdenis biedt in art. 2 een aanknooppingspunt tot discussie over alles wat onder „Blut und Boden" verstaan wordt en biedt gelegenheid om het goede er uit als algemeene openbaring Gods te waardeeren, het verkeerde er in te critiseren". Dus:

Met Barth is geen mogelijkheid tot discussie hierover, want hij wil van algemeene openbaring eenvoudig niets weten.

Met de „Duitsche Christenen" kunnen we tenminste erover spreken.

Tegen dezen gedachtengang zijn verschillende bezwaren aan te voeren. Maar laten we nu een oogenblik aannemen, dat „Blut und Boden" op een lijn te stellen is met natuur en geschiedenis, dan blijft bij de meest rechtse Duitische Christenen de gedachte dat die algemeene openbaring het eerste is en van daaruit de bijzondere openbaring verstaan moet worden. Zoo komt het spreken van de verwantschap tusschen den Noord-schen Duitschen geest en heldhaftigen Jezus-geest, om maar 'n enkel ding te noemen. De gedachte van „Blut und Boden" bepaalt hun kijk op de Schrift.

De Gereformeerde, die weet dat de algemeene openbaring eerst in het licht der bijzondere is te verstaan en voor wien zijn Bijbel dus nummer één blijft, zal zich even scherp te keeren hebben tegen Barth als tegen de „Duitsche Christenen".

Wij hebben ook de mededeeling van het Nederlandsch Christelijk Persbureau gelezen, en goed begrepen, dat zij tegen „De Reformatie" gericht was (in verband met

wat wij schreven over den uit zijn ambt van docent bij het hooger onderwijs ontzeten Engelland). Wij lieten het geval maar loopen, zelfs toen gemeld gereformeerd orgaan de beschouwing van het Persbureau overnam¹⁾; maar we willen toch wel thans De Popma hier het woord geven, omdat hij volkomen juist redeneert. Dat de theologie van Barth zelf het nationaal socialisme niet op juiste gronden bestrijdt behoeft het Persbureau ons niet te herinneren, want dat hebben wij indertijd in een open brief van De Buskes uitgesproken. Het gaat er om, dat in Duitschland van boven af een prediking van zonde verboden wordt, die met geen mogelijkheid nog „gevaarlijker" kan zijn voor den nationaal socialistischen staat dan de gereformeerde dit is.

K. S.

1) Later volgde nog een Geref. blad.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Drietal te:

Donkerbroek: Cand. R. A. Flinterman te Den Haag, cand. W. J. Meister te Overveen en cand. A. Nijhuis te Sneek.

Tweetal te:

Groningen (vac. J. J. Miedema): J. B. v. d. Sijs te Steenwijk en C. Veenhof te Harkstede.

Beroepen te:

Beverwijk: J. H. Mulder te Giessen-Oud- en Nieuwkerk. Diever: Cand. J. A. v. Arkel te Rotterdam. Lopik: Cand. H. Pol te Rijsoord. Oosterwolde (Fr.): Cand. A. Mollema te Scharnegoutum.

Aangenomen naar:

Bentheim (Duitschland): W. Lenderink te Ihrhove (D.). Slootdorp en Middenmeer (Wieringermeer): Cand. Chr. v. d. Vliet, hulppred. aldaar. Stadskanaal-Pekelderweg: Cand. G. Leene te Ermelo.

Bedankt voor:

Haren (Gr.): P. G. Kunst te Deventer. Ierseke: H. B. Visser te Noordwijk-Binnen.

Intrede te:

Tweede-Exloërmond: Cand. J. van Bruggen. Tekst: Joh. 1: 35—37.

Afscheid van:

Mussel: I. de Wolff. Tekst: Jes. 54: 10.

Overleden:

17 Sept.: J. Gispem, Pred. te Groningen, 61 jaar. 18 Sept.: P. E. v. Schaik, Pred. te Emmer Compascuum, 55 jaar.

Geref. Kerk van Oudehorne.

De Classis Heerenveen der Geref. Kerken heeft in haar jongste vergadering op haar verzoek aan de Kerk van Oudehorne een aanbeveling gegeven voor de steunaanvraag bij het comité-Schouten-Grosheide om te komen tot het aanstellen van een candidaat voor het werk te Nijeberkoop.

Geref. Kerk van Halle.

De Kerkraad der Geref. Kerk van Halle (Classis Zutphen) besloot over te gaan tot het aanstellen van een hulpprediker.

De K. van Dijk.

Naar wij vernemen zal De K. v. Dijk, die reeds 30 jaar in Indië voor de Geref. Kerken in Friesland op het zendings-terrein werkte, binnenkort terug keeren naar Wonosobo. (St.)

De S. Veltman.

Naar wij vernemen, heeft De S. Veltman, Geref. pred. te Zevenhuizen (Gr.), die 1 Dec. a.s. zijn 40-jarige ambtsbediening hoopt te herdenken, het voornemen te kennen gegeven in het komende voorjaar zijn emeritaat aan te vragen. (St.)

De C. B. Schoemakers.

De C. B. Schoemakers, hulpprediker bij de Geref. Kerk van Wateringen, heeft tegen einde November ontslag gevraagd.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

Het adres van den heer E. Torenbeek, theol. cand. en hulpprediker te Haaksbergen, is voortaan: Schoolstraat A 466, Haaksbergen. Cand. Torenbeek blijft in de gelegenheid des Zondags vacante Kerken te dienen en een eventueel beroep in overweging te nemen.

— Cand. Bergsma verzoekt te melden, dat zijn adres niet is Bergum, maar Boornbergum (Fr.).

— De Classis Amsterdam der Geref. Kerken heeft na praeparatoir examen beroepbaar gesteld den heer W. C. Huismans, cand. aan de Vrije Universiteit. De heer Huismans zal gaarne de Kerken des Zondags dienen en een eventueel beroep terstond in overweging nemen. Zijn adres is: Valeriusstraat 175, Amsterdam-Zuid.

Medische dienst Zending Geref. Kerken.

Door den Raad der Geref. Kerk te Amsterdam is tot missionair arts voor den dienst der Zending te Djokjakarta benoemd Mej. J. G. Hörchner, die reeds enkele jaren in den dienst der Zending op Java werkzaam is geweest en thans in Holland vertoeft.

— De Geref. Kerken van Delft en Amsterdam zoeken een arts, die bereid is zeer spoedig naar Java te gaan, om daar in tijdelijken dienst, eerst te Djokjakarta en daarna te Klaten, enkele jaren de Zending te dienen.

Vereeniging tot Chr. Verzorging van Krankzinnigen.

Agenda voor de algemeene vergadering van de Vereeniging tot Christelijke verzorging van Krankzinnigen in Nederland, D. V. te houden op Vrijdag 27 September 1935, des namiddags te 2 uur, in het kerkgebouw op de stichting „Dennenoord" te Zuidlaren.

1. Opening. Gebed en lezing van een gedeelte der Heilige Schrift.

2. Mededeeling: a. Verslag van het Algemeen Bestuur aan de Algemeene Vergadering — Art. 6 van de Statuten — over den arbeid der Vereeniging; b. Verslag van den Penningmeester (Jaarverslag).

3. Verkiezing van Bestuursleden: Aan de beurt van aftreden zijn de Heeren: Mr C. S. van Dobben de Bruyn (Centraal Bestuur), B. W. Okma (Dennenoord), Dr B. Wielenga en De C. van der Zaal (Bloemendaal), die allen herkiesbaar zijn.